

پرونده پنجم، مطلب سوم

معرفی اجمالی پرخی روش‌های تأمین مالی بنگاه‌ها با بنگاه په نهش اتفاق بازارگانی

سید علی مدنی زاده

استاد دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف

خود را بنا به شرایط اقتصادی به شرکت‌های سرمایه‌گذاری و یا مؤسسه‌سات پولی و مالی برای صدور اوراق جدید بدهد.

تأمین مالی پروژه‌ای (Project Financing)

این روش یکی از زیرشاخه‌های روش نوآوری‌های مالی نیز شناخته می‌شود. ممکن است بنگاه‌های اقتصادی مایل نباشند برای تأمین مالی سهام بنگاه خود را عرضه نمایند و یا اینکه ممکن است صاحبان ثروت تمایلی به خرید سهام یک بنگاه نداشته باشند، بنابراین بازار بورس برای این دو طرف چندان جذاب نخواهد بود؛ اما اگر یک بنگاه اقتصادی بخواهد برای بخشی از فرآیند تولید خود تأمین اعتبار نماید و یا اینکه هزینه‌ی یک پروژه را تأمین کند، راغب است سهام آن پروژه یا آن خط تولید را عرضه نماید، از طرف دیگر خریدار سهام با تنوع بیشتری روبرو است و دیگر با یک مجموعه طرف نیست و فقط سهامدار یک طرح یا پروژه خواهد بود.

در طی نشستی تخصصی که در سال ۹۳ با برنامه‌ریزی مرکز مطالعات و پژوهش‌های اقتصادی اتفاق بازارگانی کرمان صورت گرفت، یکی از سخنرانان اصلی؛ جناب آقای دکتر سید علی مدنی زاده، از اساتید دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف؛ به موضوع «روش‌های تأمین منابع مالی بنگاه‌های اقتصادی» پرداخت. در ادامه اهم روش‌های تأمین مالی بنگاه‌های خصوصی، بر گفته از سخنرانی ایشان، ارائه شده است.

نوآوری‌های مالی (Financial Innovations)

پیشرفت در طی زمان سبب شده ابزارهای مالی و سیستم‌های پرداخت متنوعی در اعطای وام و قرض گرفتن‌ها به کاربرده شود. در این روش بانک‌ها، مؤسسه‌سات اعتباری، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و امثال‌هم اوراق جدید را تعریف و منتشر می‌کنند که ریسک بازار را به حداقل برسانند مثل بیمه نرخ ارز یا هجینگ بازار ارز. در این روش اتفاق بازارگانی می‌تواند پیشنهادهای مناسب

از این حیث بنگاهها می‌توانند از این روش برای تأمین اعتبار بخش‌های مختلف تولید خود اقدام نمایند بدون اینکه سهام بنگاه خود را واگذار نمایند.

صکوک

همزمان با گسترش بازارهای مالی اسلامی، طیف وسیعی از ابزارهای مالی منطبق با همکاری و مقررات اسلامی نیز طراحی شد که یکی از رایج‌ترین آن‌ها صکوک (Sukuk) نام دارد. در این روش پیشنهاد می‌شود که بنگاه‌ها خودشان اوراقی را منتشر نمایند. در این وقتی بنگاه‌ها در بانک برای اوراق بهادر، پذیره‌نوبی‌سی نمایند، بانک پس از اخذ ضمانت کافی روی کل فرآیند تولید بنگاه اوراق منتشر می‌کند. بایستی متذکر شد در اینجا دیگر اتفاق نمی‌تواند نقش واسط را بازی کند در واقع این نقش را بانک ایفا می‌کند.

اگر بانک‌های محلی یا منطقه‌ای در استان استقرار یابند، حجم کمتری از منابع مالی استان به خارج از آن انتقال می‌یابد و قاعده‌تاً تولیدکنندگان دسترسی راحت‌تری به منابع داخلی در سطح وسیعی پیدا می‌کنند.

هماهنگی و تعامل (Matching)

در این روش اتفاق بازرگانی به‌خوبی می‌تواند ایفای نقش کند و به‌نوعی با قرار گرفتن بین سرمایه‌داران و تولیدکنندگان و برقاری تعامل بین آن‌ها سعی کند با روشی مسالمت‌آمیز این دو طرف را برای همکاری با یکدیگر راغب سازد و از طرف دیگر زمینه تعامل هر چه بیشتر آن‌ها را مهیا سازد. با این روش سرمایه‌های سرگردان بسیاری سمت‌وسو می‌گیرد و بهتر در مسیر تولید قرار می‌گیرند.

بانک‌های محلی و منطقه‌ای

اگر بانک‌های محلی یا منطقه‌ای در استان استقرار یابند، حجم کمتری از منابع مالی استان به خارج از آن انتقال می‌یابد و قاعده‌تاً تولیدکنندگان دسترسی راحت‌تری به منابع داخلی در سطح وسیعی پیدا می‌کنند.

تشکیل صندوق

صندوق صورت شکلی متفاوتی با بانک محلی دارد. در این روش، اتفاق بازرگانی و یا استانداری هم می‌تواند نقش این صندوق را بازی کند. این صندوق می‌تواند از طرق مختلف منابع مالی خود را تأمین نماید تا در وقت مناسبی در اختیار تولیدکنندگان قرار دهد. به عنوان مثال، می‌تواند با هماهنگی مرکز بخش از منابع مالی‌ای استان را حفظ نماید و به طور مثال یک درصد از مالیات بر ارزش افزوده را برای کمک به تولیدکنندگان در استان نگه دارد.

مؤسسات اعتبارسنجی (Credit rating)

در این روش پیشنهاد می‌شود یک یا چند مؤسسه اعتبارسنجی ایجاد شود که وظیفه بررسی وضعیت اعتباری بنگاه‌ها و تولیدکنندگان از نظر وضعیت ریسک، انجام پروژه‌ها، سابقه حسن پرداخت و امثال‌هم را بر عهده داشته باشد و نهایتاً این اطلاعات را به سیستم وام‌دهنده بفروشند. در این روش هم ریسک مؤسسات مالی و اعتباری برای پرداخت وام و معوق نشدن آن‌ها پایین می‌آید و هم تعداد زیادی از فعالین اقتصادی خوش‌نام دسترسی آسانی به این منابع پیدا می‌کنند و هم اینکه افراد بدحساب به راحتی قابل‌ردیابی و شناسایی

می باشند. در واقع با این روش می توان مشتریان بانکی را رتبه بندی نمود و برای پرداخت وام به آنها برنامه ریزی دقیق نمود. با این اقدام، بنگاه های اقتصادی علاوه بر دسترسی آسان به منابع قاعده ای در رقابت با خوش حسابی سایر بنگاه های اقتصادی قرار خواهند گرفت.

رهنی سازی

پس از جنگ جهانی دوم با افزایش تقاضای خرید مسکن، بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری با تقاضای فراوان برای وام مسکن رو برو شدند. از این رو کوشش فراوانی برای جذب منابع مالی بیشتر صورت گرفت که از این راه، تسهیلات بیشتری اعطای شود. در آن زمان تأمین مالی این وام ها عمدتاً از محل سپرده ها بود؛ بنابراین منابع تأمین مالی بانک ها به همین مورد محدود می شد. از این رو بانک ها (به ویژه بانک های آمریکایی) جهت تأمین مالی به بازار سرمایه و بازار رهن ثانویه روی آوردن و از ابزارهای مالی جدید جهت تأمین مالی استفاده کردند. در این روش پیشنهاد این است بنگاه های اقتصادی که سرمایه ثابت بلا استفاده ای در اختیار دارند، آنها را در رهن مؤسسات پولی و مالی قرار دهند و از این طریق منابع مالی خود را تأمین نمایند. سپس با پرداخت رهن خود، دارایی ها را از رهن خارج نمایند.

ممکن است استفاده از روش قرادادهای با نرخ متغیر (وابسته به تورم) برای مؤسسات بانکی دولتی که تحت نظر مستقیم بانک مرکزی فعالیت می کنند ممکن نباشد، اما قاعده ای مؤسسات مالی اعتباری و صندوق های بخش خصوصی می توانند از این رویکرد بهره ببرند.

قراردادهای با نرخ متغیر (وابسته به تورم)

این روش به مثابه یک بازی برد-برد در جهت تأمین منابع مالی بنگاه های اقتصادی می باشد. در این روش معمول است به جای اعطای تسهیلات با نرخ ثابت و مشخص، بانک ها نرخ وام خود را با توجه به نرخ تورم تعیین نمایند. به طور مثال نرخ وام برابر باشد با نرخ تورم به اضافه ۲ تا ۵ درصد نرخ کارمزد بانکی. اگر چنین شود وقتی نرخ تورم نوسان می یابد نه تولید کننده زیر بار این وام کم می آورد و نه مطالبات سیستم بانکی در ردیف معوقات قرار می گیرد. در واقع وقتی بعد از اعطای تسهیلات، نرخ تورم بالا رود، این به ضرر بانک ها خواهد بود و به نفع تولید کننده و بالعکس. البته ممکن است استفاده از روش قرادادهای با نرخ متغیر (وابسته به تورم) برای مؤسسات بانکی دولتی که تحت نظر مستقیم بانک مرکزی فعالیت می کنند ممکن نباشد. اما قاعده ای مؤسسات مالی اعتباری و صندوق های بخش خصوصی می توانند از این رویکرد بهره ببرند. لازم به ذکر است که این روش هنوز در کشور متعارف نشده است.

ریفایننس (Refinance)

در این روش پیشنهاد می شود که اگر تولید کننده ای از سیستم بانکی وام دریافت کرد و در شرایطی قرار گرفت که چندان در آن دخالت نداشت (مثل نوسانات نرخ تورم و نرخ ارز) و نمی تواند مثل سابق اقساط وام را بپردازد و دائماً با جرائم سیستم بانکی رو برو است، بانک با وی وارد مذاکره جدید شود و برای ادامه روند پرداخت وام قرارداد جدید منعقد نماید تا هم آن بنگاه توان پرداخت وام را پیدا کند و هم بانک با گسترش معوقات رو برو نشود.

منبع

مرکز مطالعات و پژوهش های اقتصادی اتاق بازرگانی کرمان، فصلنامه پژوهشی، گزارش اولین نشست تخصصی سال ۹۳، بهار ۹۳